Poštnina plačana v gotovini. Maribor, 15. oktobra 1938 Posamezna številka 2 dinarja

UJEDINJENI ŽELEZNIČAR

Štev. 10 Leto 13

Izhaja enkrat na mesec.
Naročnina letno 24 dinarjev

Uredništvo in upravništvo:
Ljubljana, Miklošičeva c. (palača Del. zbornice), kamor naj se tudi pošiljajo rokopisi.

NEODVISNO GLASILO ŽELEZNIČARJEV, UPOKOJENCEV IN TRANSPORTNEGA OSOBJA

Spomenica o položaju delavcev ter predlogi za končnoveljavno rešitev delavskih vprašanj na železnici

Pripravljalni odbor »Strokovnega društva delavcev drž. promet. ustanov« nam je poslal s prošnjo za objavo sledeče poročilo:

Na podlagi sklepov ustanovne konference, ki se je vršila v Mariboru dne 21. avgusta, je posebna delegacija, ki so jo sestavljali po en zastopnik delavcev in profesijonistov iz vseh železniških direkcij, izvzemši subotiške, predložila g. pomočniku ministra in g. generalnemu direktorju v odobritev pravila delavske strokovne organizacije in jih istočasno zaprosila za rešitev najvažnejših zahtev aktivnih in upokojenih delavcev.

Delegacija je ugotovila, da načrt novega delavstva pravilnika še ni definitivno izdelan ter je sklenila predložiti komisiji za izdelavo delavskega pravilnika glavne predloge, kakor se zamišlja delavstvo ureditev svojega službenega razmerja.

Na drugi seji pripravljalnega odbora je bila soglasno sprejeta spomenica, ki je bila dostavljena na sledeče naslove:

g. železniškemu ministru dr. Spahu,
g. general. direktorju inž. Gjuriću,
g. pomoč. ministra inž. Schnellerju,
g. notranjemu ministru dr. Korošču,
g. ministru dr. Kreku,
komisiji za izdelavo delavskega pravilnika.

Spomenica se glasi:

I.

Položaj aktivnih in upokojenih železniških delavcev je bil zelo **poslabšan z redukcijami plač, premij in akordov,** ki so bile uveljavljene v času od 1. IV. 1927 do 1. IV. 1933. S temi redukcijami so bile delavske mezde znižane za 30 do 50 odst. Med vsemi delavci so še danes najbolj prizadeti progovni delavci, ker jim ni zagarantirana zaposlitev vse dni v mesecu, marveč se jih zlasti v zimskih mesecih pošilja na brezplačen dopust. Že itak težak položaj delavcev je bil še poslabšan **s porastom cen vsem življenjskim potrebščinam,** ki so zlasti zadnji dve leti stalno rastle in cen najemnin v privatnih stanovanjih.

Železniški delavci so bili oškodovani tudi vsled **nejasnosti in nepopolnosti odredb obstoječega delavskega pravilnika,** ker so se take odredbe običajno tolmačile na škodo delavstva (nepriznanje stalnosti, neodobravanje letnega dopusta, nepriznanje uvečane dnevnice, prekoračenje osemurnega dela brez 50 odst. poviška, uvedba brezplačnih dopustov itd.). Vsled take prakse je stanje delavcev daleko težje od stanja nastavljencev, ker je delavec — radi pomanjkanja kreditov — vedno v negotovosti, koliko bo zaslužil ter ne more narediti niti najmanjšega načrta, kako se bo preskrbel za zimo, z obleko, šolal otroke, kaj šele, kako bi dal nekaj na stran za svojo izobrazbo in razvedrilo.

Soglasno je bilo ugotovljeno, da so postali železniški delavci vsled znižanja zaslužka in podražitve življenjskih potrebščin, pravi reveži, ki s polno pravico zahtevajo zboljšanje položaja vsaj v toliko, da bi se tudi delavstvu **zajamčilo vsaj one dohodke, ki jih ima danes nižje nastavljeno osobje.** Napredek in razvoj državnih prometnih ustanov je zelo odvisen od razpoloženja delavstva, a zadovoljstvo delavcev se da doseči edino s tem, da se zagarantira preskrba njih družin in omogoči kulturno napredovanje delavcev samih.

Iz izjav finančnega ministra, kakor tudi ostalih vodilnih osebnosti Kraljevske vlade, zlasti pa iz letnega poročila železniškega ministrstva je razvidno, **da stanje države in njene finance stalno napredujejo in zboljšujejo.** Železnice izkazujejo letno stomilijonske presežke, ki gredo v državno blagajno, ki poleg teh presežkov dobi ogromne vsote še na taksah na vozne karte ter ostalih davkih in dajatvah, ki jih plačuje železniška ustanova.

Ugotavljajoč tako mizerno stanje aktivnih in upokojenih delavcev, posebno pa še rentnikov, katerih kronske rente kljub jasni odredbi § 113-II sedanjega finančnega zakona do danes še niso prevedene v dinarsko vrednost ter upoštevajoč porast državnih financ in prešežkov, ki jih daje železnica v državno blagajno, je seja »Strokovnega društva državnih prometnih ustanov« soglasno sprejela sledeče

zaključke:

1. Od presežkov državnega budžeta, zlasti pa od presežkov, ki jih doseže drž. prom. ustanova, naj se takoj izloči poseben znesek in nakaže železniškim direkcijam zadosten izredni kredit, da se:

a) zagarantira stalna zaposlitev vseh delavcev (torej tudi sekcijskih) za ves čas novega budžeta — za izvedbo tega predloga je potrebno ca. din 7,000.000.

b) prizna vsem delavcem, katerih dnevnica je nižja od din 30, uvečano dnevnico 30 odst. v smislu čl. 20 in 40 delavskega pravilnika s tem, **da ne sme biti najnižji zaslužek delavca na železnici nižji od din 24 dnevno;** vsem ostalim delavcem, ki imajo dnevnico višjo od din 30, naj se poviša njih zaslužek začasno za 10 odst.

Analogno kakor delavcem, naj se zvišajo plače tudi polkvalificiranim in kvalificiranim delavcem državnih prometnih ustanov.

Za zvišanje plač v tem smislu bi bilo potreba do novega budžeta izreden kredit od ca. din 22.000.000.

2. Z veljavnostjo od 1. nov. 1938 naj se ukine ubiranje naknadnih članskih prispevkov po čl. 181 delavskega pravilnika za vračunanje one članske dobe, za katero so delavci že plačali prispevke po predpisih prejšnjih provizijskih statutov. Vprašanje vračunanja članstva in penzijsko zavarovanje delavcev sploh naj se reši ob uveljavljenju novega delavskega pravilnika **s posebnim statutom, kakor je bilo to rešeno v času obstoja prejšnjih delavskih provizijskih fondov.**

3. Vsem delavcem, ki so izpolnili predpise čl. 22 delavskega pravilnika, naj se **prizna avtomatsko stalnost in sicer** naknadno z onim dnem, ko so izpolnili predpisane pogoje, ker je pridobitev stalnosti **garantirana pravica delavca,** katere se delavcu sploh ne more osporavati ali celo odvzeti. S pridobitvijo stalnosti bo postal delavec takoj član delavskega penzijskega fonda, bo plačeval prispevke v ta fond ter bo tako vsaj deloma zavarovan za starost in onemoglost. Za izvedbo tega predloga ni potreben poseben kredit, ker je zvišanje plač, ki je v zvezi s stalnostjo in napredovanjem po službenih letih, že vpoštevano pri tč. 1/b.

4. Odredbe čl. 113/II finančnega zakona **o prevedbi kronskih rent na dinarske** naj se takoj izvrše ter prizadetim izplača pripadajoča diferenca za nazaj, ker je bil za to prevedbo glasom izjave železniškega ministra zasiguran potreben kredit začetkom budžetskega leta.

5. Končno naj se tudi pri nas začne rešavati **vprašanje izednačenja takozvanih kronskih in staroupokojencev,** ki se nahajajo v obupnem položaju.

Za izvedbo predlogov pod 1 do 3 bi bil potreben izreden kredit ca. din 30,000.000 ter bi se z izvedbo teh predlogov naredil prvi korak k izboljšanju mizernega položaja delavcev in k izvajanju onih pravic, ki so delavstvu zagarantirane z obstoječim pravilnikom.

III.

Poleg predlogov, navedenih v prednjem odstavku, katere smatra seja kot življenjsko važne za delavstvo in katerih izvedba se v obojestranskem interesu ne sme več odlagati, predlaga seja, da se

definitivno uredi položaj delavstva.

To vprašanje smatramo za **najvažnejše tako iz interesov delavstva, kakor interesov državnih prometnih ustanov** ter predlagamo za končno rešitev sledeči postopek:

a) posebna komisija, v katero naj se pokliče po enega predstavnika delavskih strokovnih organizacij (podpisanega društva in Udruženja jug. nac. železničarjev), naj na podlagi doslej vloženih predlogov in načrtov izdela definitiven načrt najkasneje do 30. oktobra 1938. Ta načrt naj se dostavi vsem železniškim direkcijam in delavskim strokovnim organizacijam, da vložе svoje pripombe in predloge v roku enega meseca ter naj se nato skliče posebna anketa obeh zainteresiranih strank, na kateri naj se doseže enotno stališče.

Na podlagi vseh teh predlogov naj se izdela definitiven pravilnik in predloži v podpis merodajnim forumom tako, da bi stopil novi pravilnik v veljavo z novim budžetom, to je s 1. aprilom 1939.

b) Ker ni nobenega dvoma ter je tudi od odločujočih činiteljev, kakor po g. železniškemu ministru samem ugotovljeno, da se mora zboljšati položaj železniških delavcev, naj se z ozirom na predvideno potrebno zvišanje delavskih mezd, predlog državnega proračuna za leto 1939/40 za delavske plače zviša za gotov procent in poleg tega naj se z novim finančnim zakonom zasigura železniškemu ministru poseben »izreden kredit za uveljavljenje novega delavskega pravilnika«.

c) Pri izdelavi državnega budžeta za leto 1939/40 naj se predvidi za **delavske plače kredit posebej in popolnoma ločeno od kredita za nabavo materijala.** Le na ta način se da garantirati da se bodo krediti za delavske plače res porabili le za delavce in tako ukinili brezplačni dopusti.

IV.

Seja je končno sprejela sledeče smernice, po kateri naj komisija izdela

načrt novega pravilnika.

a) Starostno zavarovanje delavcev naj se reši s posebnim »statutom delavskega pokojninskega fonda«, na podlagi samouprave, paritetnega vodstva fonda in paritetnega plačevanja prispevkov v fond. Članski prispevek naj se določi v procentih od delavčevega zaslužka, pridobitev pravice na osnovno pokojnino naj se prizna po 10. letih članstva, kakor je to predvideno za nastavljence, pravico na polno pokojnino pa naj se prizna po 25. odnosno 30. letih članstva ter naj se delavce po njih zaposlitvi razdeli na eksekutivne in neeksekutivne. Za eksekutivne naj se predvidi večji procent članskega prispevka.

Novi samostojni pokojninski fond naj prevzame vse aktive in pasive sedanjega, kakor tudi prejšnjih delavskih provizijskih fondov, **iz državne blagajne pa naj se vplača osnovni kapital,** s katerim se bo delavstvu vračunalo vsa leta prejšnjega članstva. Na tak način je bil že osnovan **novi penzijski fond monopolskih delavcev,** v katerega je finančni minister plačal iz državne blagajne kot osnovni kapital za vračunanje prejšnjih članskih let monopolskih delavcev 20,000.000 dinarjev.

Ker bo potreben za vračunanje prejšnjih članskih let železniških delavcev za čas pred I. VII. 1930 daleko večji znesek, naj se ta znesek plača v letnih obrokih na enega sledečih načinov:

1. državna prometna ustanova naj prevzame letno v svoje breme izplačevanje delavskih pokojnin do gotovega v naprej odrejenega zneska,

2. iz letnih presežkov državnih prometnih ustanov naj se vsako leto odtegne gotov procent ter nakaže blagajni pokojninskega fonda.

b) **Nov delavski pravilnik** naj se izdela po sledečih načelih:

1. zagarantira naj se avtomatična pridobitev stalnosti po enoletni neprekinjeni zaposlitvi ter naj se stalnim delavcem zagarantira zaposlitev vse delovne dneve s tem, da se predvidi **za stalne delavce mesečne plače,**

2. sistem uvečanih plač naj se ukine in zagarantira avtomatično napredovanje po službenih letih. Kot začetno plačo na železnici naj se predvidi najmanj one dnevne dnevnice, ki jih prejemajo sedaj monopolski delavci po novem pravilniku za monopolske delavce in ki znašajo:

za kvalificiranega delavca din 47.—,
za polkvalificiranega delavca din 36,
za nekvalificiranega delavca din 33 dnevno,

3. zagarantira naj se osemurni delavnik ter naj se glede nadurnega dela izvajajo odredbe zakona o zaščiti delavcev,

4. predpisi splošne socialne zakonodaje (§§ 219, 220, 221 obrt. zakona, zakon o zaščiti delavcev itd.) naj se vpoštevajo v delavskem pravilniku ter naj se na začasne delavce razširijo odredbe o brezposelnem in starostnem zavarovanju, ki veljajo za vse ostale delavce v državi,

5. postranski prejemki, ki so predvideni za nastavljence, naj se izplačujejo tudi delavcem, kadar vrše službo, za katero prejema nastavljenec postranske prejemke,

6. vse ugodnosti dosedanjega delavskega pravilnika naj se predvidijo tudi v novem delavskem pravilniku.

Železničarski koledar za leto 1939

bodo imeli krajevni zaupniki na razpolago dne 1. novembra. Obveščamo o tem vse železničarje, da se javijo pri svojih zaupnikih, kjer dobe koledar za din 8. Koledar smo tiskali letos le v omejeni nakladi ter ne odlašajte z nakupom, da ne ostanete brez koledarja. Vsebuje razna važna navodila, izvleček vseh glavnih predpisov ter bo slehernemu železničarju dober svetovalec.

Ujedinjeni Železničar.

Železničarji in novi proračun

Letošnja navodila finančnega ministra za sestavo proračuna za l. 1939/40 niso razveselila železničarjev. Iz navodil zopet veje potreba po skrajni štednji, zlasti se ne sme zvišati število službenih mest ter izdatki za osobje sploh. Upravičeno se železničarji boje, da so posamezne direkcije ta navodila kar najstrožje izvajale in da je že predlog, ki so ga direkcije stavile tak, da nikakor ne odgovarja dejanskim potrebam na železnici.

Zadnji čas bi že bil, da se reši vsaj najnujnejša vprašanja aktivnih in upokojenih železničarjev, katerih rešitev se odlaga od leta do leta. Kaj pomagajo vse obljube, da se bodo med letom izdelali potrebni pravilniki in izdala navodila za zboljšanje položaja ter ureditev delovnih pogojev, **ako pa ni v budžetu predvidenih sredstev za izvedbo raznih obljub.** Od na papirju predvidene pravice in ugodnosti nima železničar nikake koristi, ako nima direkcija na razpolago denarja, da bi mu dotično ugodnost dejansko izplačala.

Neštetokrat je bilo tekom zadnjih let že dokazano, da je stalež **železniških uslužbencev ljubljanske direkcije daleč prenizek** in da primanikuje skoraj v vseh večjih službenih edinicah osobja. Železničarji vsled tega ne morejo izkoristiti pripadajočega dopusta, marveč morajo nasprotno delati nadurno delo brez vsake odškodnine. Na drugi strani mora zopet čakati dosluženi železničar kljub jasnim odredbam zakona po pol leta in tudi več na upokojitev, čeprav bi ga morala direkcija upokojiti najkasneje v roku enega meseca po vložitve tozadevne prošnje.

Staroupokojenci, tako iz vrst nastavljencev, kakor delavcev, edino še pri nas čakajo na **izenačenje pokojnin,** kljub opetovanim obljubam, da bo to vprašanje sigurno v najkrajšem času rešeno. Dobro se zavedajo, da brez v budžetu predvidenega kredita za višje izdatke ne morejo doseči dejanske prevedbe in če ne bo v novem finančnem zakonu za to svrho predviden zadosten kredit, se bo vprašanje izenačenja zopet odgodilo najmanj do 1. aprila 1940.

Delavstvo sedaj že pet let, leto za letom, dobiva obljubo, da bo delavsko vprašanje končnoveljavno urejeno z novim pravilnikom, vendar doslej je ostalo vse pri obljubah in pravilnika, ki bi zboljšal položaj delavstva, še vedno ni. V novem proračunu bodo predvideni krediti za delavske mezde. **Če ne bodo dosedanji krediti povečani vsaj za 20%,** bo delavstvo zopet za nadaljnjo leto obsojeno na čakanje, ker ni mogoče pravilnika zboljšati brez denarja, ali pa bodo eventuelne dobre odredbe novega pravilnika zopet ostale na papirju, kakor se ne izvajajo one odredbe današnjega pravilnika, ki govore o ugodnostih za delavstvo.

Narodna skupščina je razpuščena in o novem budžetu bodo razpravljali že novi poslanci. Upajmo, da bo nova narodna skupščina sestavljena iz takih poslancev, ki ne bodo samo obljubljali sedaj v volilni agitaciji, marveč bodo smatrali za svojo dolžnost, da **obljube tudi izvedejo.** Enako pa bo tudi njihova dolžnost, da pripomorejo do uresničenja vsem upravičenim zahtevam žel. delavcev in nastavljencev, kakor tudi upokojencev s tem, da izglasujejo v parlamentu zvišanje kreditov za osebne izdatke na železnici.

Občni zbor ljubljanskega železničarskega podpornega društva

V nedeljo, dne 23. oktobra bi se imel vršiti v Ljubljani v sokolski dvorani na Taboru ob osmih zjutraj redni letni občni zbor »Podpornega društva žel. uslužbencev in upokojencev v Ljubljani z dnevnim redom:

1. Poročilo predsedstva za poslovni leti 1936 in 1937,
2. poročila preglednikov računov,
3. določitev članarine in odpravnine v zvezi z uredbo o nadzorstvu nad zavarovalnimi podjetji,
4. dopolnilne volitve odbora,
5. slučajnosti.

Ta občni zbor je bil na predlog mariborskih delegatov preložen na 18. december in je tako dana prilika, da se skrbno razmotri položaj, v katerem se društvo nahaja ter pripravijo za občni zbor potrebni predlogi.

Dolžnost društvenih odborov je, da pred občnim zborom članstvo točno obvestijo o stanju društva, mu razložé vse dobre in slabe strani, da zamore članstvo dati svojim delegatom potrebna navodila za občni zbor. Pri ljubljanskem podpornem društvu že dalje časa ni bilo rednega občnega zbora ter bi bilo točno poročilo še bolj potrebno, zlasti z ozirom na spremenjene predpise o poslovanju društev, ki se bavijo s posmrtninami odnosno zavarovalnimi posli. Izgleda pa, da je društveno vodstvo drugega mišljenja in je izdalo za letošnji občni zbor edinole poročila o zgubi in dobičku ter bilanco brez vsakih obrazložitev tako, da si niti članstvo, niti delegati ne bodo mogli ustvariti jasne slike o stanju društva ter tudi ne sprejeti potrebnih ukrepov, ki naj omogočijo nadaljnji razvoj društva v interesu zavarovanega članstva.

V bilanci za leto 1935 je bilo izkazano stanje članstva koncem leta 1935 s številom 11.918, od tega 285 neplačujočih. Kakor razvidimo iz bilance za leto 1936, je društvo vse neplačujoče črtalo iz staleža, ter izkazuje le 11.633 članov. V letu 1936 in 1937 je pristopilo skupno 318 članov, umrlo pa je 344 članov, črtanih je bilo 7 članov tako, da je število članstva **padlo** na 11.601. Že ti podatki dajo misliti, ker dokazujejo, da se **povprečna starost** zavarovanih članov **stalno veča,** kar pomeni, da bodo **društveni izdatki vedno večji,** na drugi strani pa iste številke povedo, da za odpadle člane ni nadomestila, torej da **članski prispevki padajo.** Pri tem članov ne sme motiti momentani porast vplačane članarine za par tisoč dinarjev, ker grozi na drugi strani morda že prihodnje leto ogromen porast izdatkov za posmrtnine, za katere ni nikjer preskrbljeno kritje.

Neurejene razmere v društvu so imele za posledico, da je nastopilo nezaupanje in da **članstvo ne pristopa tako,** kakor bi lahko pristopalo, ako bi bilo prepričano, da bodo njegove pravice res popolnoma varovane.

V oči pade tudi sestava računa zgube in dobička. Posebno novost opazimo pri tem, da so izdatki za davke, poštnino in telefonske pristojbine, ki znašajo v **preteklih dveh letih skoraj četrt milijona dinarjev,** objavljeni v skupnem znesku tako, da nikdo ne ve, koliko odpade na **davke** in takse in koliko na **poštnino** in telefonske pristojbine. Ali ne bi bilo primernejše, da se članstvu pove, da znašajo davki od stare hiše v dveh letih nekaj nad dinarjev 200.000 in se da tako možnost članstvu, da preračuna, koliko je v hišo naloženi denar varno in dobro naložen in koliko bo razpoložljiv v bližnji bodočnosti, ko bo treba črpati za izplačilo posmrtnin zneske od kapitala!

Bilanca za leto 1937 pove, da ima društvo **razpoložljivega denarja komaj din 50.000,** vsi ostali zneski pa so v takozvanih zamrznjenih vlogah (med tem se je z eno zamrznjeno vlogo kupilo hišo), nepremičninah, inventarju ter raznih deležih, ki jih je ali sploh nemogoče, ali pa zelo težko in z velikimi stroški mogoče realizirati. Račun zgube in dobička izkazuje po odpisih v letu 1936 prirastek v znesku dinarjev 32.000 in v letu 1937 v znesku 37.000 tako, da znaša društveno premoženje na dan 1. januarja 1938 okroglo din 3,000.000, ako vzamemo, da je hiša na Sv. Petra cesti vredna din 2,250.000. Člani se sestanejo dne 18. decembra na rednem letnem občnem zboru, ki bo **odločilen** za nadaljnji razvoj društva. Delegatom, ki bodo prišli na občni zbor, moramo poklicati v spomin naše nasvete, ki smo jih že parkrat objavili in ki še vedno drže. Članstvo in društvo mora računati z dejstvom, da je v društvu 2700 članov, ki so stari nad 60 let in ki bodo v doglednem času pomrli ter bodo njih preostali od društva zahtevali izplačilo pripadajoče posmrtnine.

Ukreniti je torej treba vse potrebno le za bližajočo se krizo, da se jo bo z lahkoto premagalo. Tekom prihodnjih 15 let moramo računati s skupno najmanj 3600 smrtnimi slučaji, za katere bo treba sukcesivno izplačati posmrtnino po din 4000, ki bo znesla 14 in pol milijona din. Napram temu izdatku bo imelo društvo dohodke skozi 15 let po približno 800.000 din (ako bo naredilo gotove ukrepe glede ukinjenja oprostitve članarine za bodoče in agitacijo za pristop novih članov). Primanjkljaj bo torej znašal 2 in pol milijona dinarjev ali, ako bi se razdelil v enakih mesečnih obrokih na vse člane, bi znašal približno po **1 din mesečno na člana** (seveda če se bo ta denar plodonosno nalagal)!

Račun torej pokaže, da bi bilo treba pri ljubljanskem društvu na letošnjem občnem zboru narediti enak ukrep, kakor ga je naredilo članstvo leta 1926, ko je enako povišalo članarino za din 1 mesečno, obdržalo pa je isto posmrtnino. S tem poviškom je tedaj preskrbelo izredno letno rezervo po 144.000 din in če te rezerve ne bi bilo bi moralo društvo že v letih 1933, 1934 in 1935 načeti svoj kapital ali pa občutno povišati prispevke. Ukrep narejen pred 10. leti je vse to preprečil in vsak pameten član bo po teh izkušnjah tudi letos pristal na enak ukrep, ki bo poslovanje društva zopet uravnovesil najmanj za prihodnjih 10 let, v katerem času lahko računamo, da bo nastopilo zopet redno gospodarstvo in redne razmere.

Poleg teh ukrepov, ki jih diktirajo interesi zavarovanih članov, pa bodo potrebni še ukrepi, ki bodo omogočili zadostitev določbam uredbe o nadzorstvu nad zavarovalnimi podjetji, ki predvideva obvezno nalaganje društvenega premoženja v razne državne papirje. Če bo ta uredba obvezno uzakonjena tudi za železničarska podporna društva, ki niso nikake zavarovalnice, bo treba velik del tekočih dohodkov iz članarine nalagati, kar bo vsaj za par let likvidnost društva zelo poslabšalo.

Na tako važnem občnem zboru delegati ne smejo presojati položaja in sprejemati sklepov iz ozkih vidikov pripadnosti tej ali oni organizaciji, marveč morajo kot celota ukreniti vse, da se bližajočo nevarnost odstrani in postavi društvo na trdne noge, da bo zamoglo od leta do leta zaznamovati zopet porast v članstvu ter vršiti socialno humanitarne naloge glasom pravil.

Končno se začne zidati na Golniku

O zidavi sanatorija za tuberkulozno bolne železničarje in njih rodbinske člane na Golniku smo že dosti pisali v našem listu. Vse oblastne skupščine bolniškega fonda v Ljubljani so leto za letom soglasno sprejemale sklep o zidavi tega sanatorija. Na več glavnih skupščinah je bil ta sklep enako odobren, predvideni so bili tudi krediti, vendar do zidave ni prišlo. Gotove sile so znale vedno preprečiti izvršitev tega gotovo zelo utemeljenega sklepa tako, da je bolniški fond, ki je centralistično urejen, nalagal svoj denar v nepremičnine povsod drugod, samo ne v Sloveniji.

Letošnja oblastna skupščina, kakor tudi glavna skupščina bolniškega fonda je ponovno najodločneje zahtevala zidavo sanatorija ter se je izvršilo več intervencij v Beogradu, **ki so končno uspele ter je zidava definitivno odobrena.**

Preteklo nedeljo je bila na Golniku slavnost, katere so se udeležili poleg predstavnikov javnih ustanov, g. bana, ravnatelja ljubljanske železniške direkcije dr. Bončine, zastopnika generalne direkcije državnih železnic tudi predstavniki odborov bolniškega fonda. O slovesnosti prinaša »Slovenec« sledeče poročilo:

Na velikem gradbenem prostoru, na katerem je že s količki označeno veliko stavbišče, ki bo zazidano, je stala lepo okrašena tribuna, okrog katere so se zbrali gostje, zdravniki zdravilišča in prebivalstvo, ki je prihitelo od blizu in daleč. Tudi številni bolniki zdravilišča so bili navzoči, še več pa jih je zasledovalo slovesnost s sončnih teras glavnega zdraviliškega poslopja.

Najprej je ravnatelj zdravilišča g. dr. Neubauer pozdravil g. bana dr. Natlačena in druge odličnike z zagotovilom, da bo zdravilišče tudi v svojem nadaljnjem razvoju z vsemi silami stremelo za tem, da omogoči med našim narodom čim uspešnejši boj proti jetiki. Nato pa je načelnik tehničnega oddelka banske uprave g. inž. Skaberne orisal v kratkih črtah vse priprave in veliko delo, ki je bilo potrebno, da je prišlo zdravilišče do te nove gradbene akcije. Končno je naprosil g. bana, naj še uvede stavbeno podjetje in naj v znak tega zasadi prvo lopato.

Prisrčno pozdravljen je nato očrtal g. ban dr. Natlačen zgodovino zdravilišča. Leta 1917 je bilo graščinsko posestvo Golnik kupljeno od avstrijskega Rdečega križa in podarjeno kranjski deželni komisiji za preskrbo vračajočih se vojakov z namenom, da se zgradi na tem posestvu zdravilišče za bolne na pljučih, in sicer v prvi vrsti za vojne invalide. V letih 1919 in 1920 je uredil v graščinskem poslopju zdravilišče dr. A. Brecelj, od septembra 1923 pa vodi zdravilišče sedanji ravnatelj dr. Neubauer. Golnik je najlepši zgled, kaj je mogoče ustvariti s smotrnim delom, saj je tako rekoč zrastel sam iz sebe. Danes je Golnik že najlepše in najmoderneje opremljeno zdravilišče za bolne na pljučih v vsej naši državi. In sega njegov sloves tudi že čez naše državne meje. Sedaj pa stopa zdravilišče v novo dobo razvoja. Z novim paviljonom Bolniškega fonda za državno prometno osebje pa se bo povečal delokrog zdravilišča, ki bo moglo storiti še več za zatiranje jetike. Za to veliko zdravstveno pridobitev gre v prvi vrsti zasluga sedanji upravi Bolniškega fonda, in vsi želimo, da bi ta nova zgradba uspešno služila zdravju prometnega osebja. Zgledu bolniškega fonda prometnega osebja naj slede tudi drugi naši socialni zavodi, saj so klimatske razmere v okolici Golnika najpopolnejše.

Med navdušenim odobravanjem je nato zasadil g. ban prvo lopato in tako začel novo gradbeno delo. Zatem je še govoril zastopnik glavnega odbora Bolniškega fonda za prometno osebje dr. Grampovčan, ki je poudarjal, da so se slovenski železničarji že 10 let borili za tako ustanovo in da jim je to uspelo šele sedaj, ko so si podali roke v složni borbi. Zahvalil se je tudi banski upravi v Ljubljani, ki je dala slovenskim železničarjem vso svojo podporo, česar ti ne bodo nikdar pozabili.

Službena obleka

Že pol leta je poteklo, od kar je bil uveljavljen nov pravilnik o službeni obleki za železničarje. S 1. oktobrom bi morala železniška uprava izplačati železničarjem prispevek za nabavo službene obleke v gotovini odnosno podeliti po novem pravilniku že narejeno službeno obleko. Zelo se je mudilo za mere in železničarji so bili prepričani, da dobe pravočasno obleko, vendar 1. oktober je minil ter ni ne duha ne sluha o obleki, pa tudi ne o denarju.

Baje se obleka izdeluje v Beogradu — obleka, kakor smo informirani, ne bo izdelana po merah, kakor so jih dali železničarji, marveč bo izdelana kot konfekcijski izdelek le po številkah tako, da bo imel železničar še posebne izdatke za popravilo obleke.

Smatramo, da je železničar enako upravičen zahtevati, da se mu ob določenem roku da ono, kar mu pripada in da se mu da v dejansko uporabnem stanju, kakor tudi uprava zahteva od železničarja, da ji je točno in popolnoma službe zmožen na razpolago.

Memorandum o položaju radnika te predlozi za definitivno regulisanje radničkog pitanja kod drž. saobrać. ustanova

Osnivački odbor »Stručnog udruženja radnika drž. saobrać. ustanova« poslao nam je sledeći izveštaj sa molbom za objavu:

Na osnovu zaključaka osnivačke konferencije, održane u Mariboru dne 21. VIII. 1938 g., posebna deputacija, sastavljena iz po jednog izaslanika i radnika i zanatlija sviju železničkih direkcija osim subotićke, predložila je gospodinu pomoćniku ministra i gospodinu generalnome direktoru na odobrenje pravila te istovremeno zamolila, da se uodovlji opravdanim predlozima i zahtevima aktivnih i penzionisanih radnika.

Delegacija je saznala, da nacrt novog radničkog pravilnika još nije definitivno izradjen te je zaključila predložiti komisiji za izradu radničkog pravilnika predloge za regulisanje radnih odnosa.

Na drugoj sjednici osnivačkog odbora bio je primljen memorandum te odmah upućen gg. ministru saobraćaja, generalnom direktoru, pomoćniku ministra saobraćaja, ministru unutrašnjih dela, ministru dr. Kreku kao i komisiji za izradu radničkog pravilnika.

Ovaj memorandum se glasi:

I.

Položaj radnika državnih saobraćajnih ustanova bio je veoma pogoršan **redukcijama zarada kao i sporednih prinadležnosti** (premija i akorda), sprovedenim u vremenu od 1. IV. 1927 pa sve do 1. IV. 1933, kojim redukcijama bile su radničke zarade snizene za 30 do 50%. Medju svim radnicima još danas najteže su pogodjeni sekcijski radnici, kojima nije osiguran rad za sve dane u mesecu, već su posebno u zimskim mesecima ispostavljeni besplatnom dopustu. Položaj sviju radnika konačno je bio pogoršan i zbog toga, što su se cene životnim namirnicama i ostalim životnim potrebama stalno povisale, a istovremeno su se povisile i kirije u privatnim stanovima.

Radnici državnih saobraćajnih ustanova teško su pogodjeni i time, što su **odredbe postojećeg radničkog pravilnika nejasne i nepotpune** te se takve odredbe obično tumače na štetu radnika (nepriznanje stalnosti, neodobravanje godišnjeg dopusta, nepriznanje uvečane nadnice, uvodjenje besplatnih dopusta, prekoračenje 8-satnog radnog dana bez nadoplate 50% itd.). Zbog ovakve prakse stanje radnika neizdržljivije je od stanja regulisanog osoblja, jer je radnik — zbog nemanja dovoljnih kredita — uvijek u neizvesnosti, koliko će zaraditi te ne može načiniti ni najmanji proračun, kako će se oskrbeti zimnicom, odelom, školovati decu, kamoli nešto dati i za svoje kulturno vaspitanje.

Jednoglasno je konstatovano, da je snizenjem zarada te istovremenim poskupljenjem životnih namirnica iz žel. radnika stvorena prava sirotinja, koja sa punim pravom traži poboljšanje u tom pravcu, da se i **radničkom osoblju zagarantira bar onakav položaj, u kome se nalazi niže regulisano osoblje.** Prosperitet drž. saobrać. ustanova u mnogome ovisan je od zadovoljnih radnika, a zadovoljstvo radnika može se postići jedino obezbedjenjem života njihovih porodica te omogućenjem kulturnog napretka radnika samih.

Iz izjava g. Ministra finansija kao i ostalih vodećih ličnosti Kr. vlade, a napose sa godišnjih izvještaja Ministarstva saobraćaja razvidi se, da je **stanje države i njezinih finansija u stalnom napredovanju i poboljšanju.** Saobraćajna privredna ustanova izkazuje godišnje stomiljunske viškove, koji idu u državnu kasu pored taksa na vozne karte i ostalih poreza i dažbina, koje plačuje drž. saobrać. ustanova u državnu kasu.

Kod ovakvog mizernog stanja aktivnih i penzionisanih radnika drž. saobr. ustanova, a napose rentnera, kojih krunske rente pored jasne odredbe § 113/II. fin. zakona za god. 1938/39 još nisu prevodene na dinarsku vrednost te stalnog napretka državnih finansija i viškova, koje ubacuje drž. saobrać. ustanova u državnu kasu, sjednica »Stručnog udruženja radnika državnih saobraćajnih ustanova« jednoglasno prima sledeće

zaključke:

1. Od državnih suficita a posebno od viškova drž. saobrać. ustanova neka se odmah oddvoji gotov iznos te doznači željezničkim direkcijama potreban vanredan kredit, da se:

a) zagarantira stalno zaposlenje svim radnicima (dakle i sekcijskim) za sve vreme do novog budgeta; — za sprovodjenje ovog predloga jeste potrebno 7 milijuna dinara;

b) prizna svim radnicima, kojih zarade su niže od din 30 dnevno, uvečanu nadnicu 30% u smislu čl. 20 i 40 radničkog pravilnika time, **da najniža zarada radnika mora iznosti din 24 dnevno,** a ostalim prostim fizičkim radnicima, da se zarada povisi privremeno za 10%.

Analogno kao radnicima neka se povise plate i polukvalifikovanim i kvalifikovanim radnicima drž. saobraćajnih ustanova. Za ovo povisenje biće potreban kredit od ca. 22 miljuna dinara do naredne budgetske godine.

2. Sa važnošću od 1. XI. 1938 neka se obustavi ubiranje naknadnih članskih uloga po čl. 181 pravilnika o radnicima za priznato vreme članstva u prijašnim radničkim provizionim fondovima time, da će se pitanje uračunanja članstva i penzionog osiguranja radnika u opšte regulisati prigodom obnarodovanja novog radničkog pravilnika **posebnim statutom,** kako je to bilo regulisano za vreme postojanja prijašnih radničkih penzionih fondova.

3. Svim radnicima, koji su ispunili sve propise čl. 22 radničkog pravilnika, da se **prizna automatski stalnost** i to naknadno sa onim datumom, kada su ispunili propise pravilnika, jer je sticanje stalnosti, **garantovano** pravo radnika, koje se radniku u opšte ne može osporavati ili oduzeti. Sticanjem stalnosti radnik će automatski postati i član radničkog penzionog fonda te će uplaćivati u taj fond uloge i biti bar donekle osiguran za starost i iznemoglost. Za sprovodjenje ovog predloga nije potreban poseban kredit, jer je povisenje nadnica, koje je u vezi sa stalnošću i unapredjenjem po godinama već uzeto u obzir kod tč. 1-b.

4. Odredbe čl. 113/II. fin. zakona za god. 1938/39 o **prevodjenju krunskih renta na dinarske,** za koje prevodjenje već je bio početkom budgetske godine prema izjavi g. Ministra saobraćaja osiguran potreban kredit, neka se odmah sprovedu te prizadetim isplati pripadajuća diferencija za vreme od 1. IV. 1938 dalje.

5. Pristupi neka se konačnom rešenju **izjednačenja takozvanih krunskih i staropenzionera-radnika,** koji se danas nalaze u očajnom položaju.

Ovi predlogi iziskuju vanredan kredit od oko 30 miljuna dinara te će se time učiniti prvi korak poboljšanju mizernog položaja radnika te sprovadjanju onih prava, koji su radnicima garantovani postojećim pravilnikom.

III.

Pored predloga sub II), koje smatra sjednica kao vitalne po interese radnika i kojih sprovodjenje ne smije se u obojestranom interesu više odlagati, predlaže sjednica, da se pristupi

definitivnom regulisanju položaja radnika.

Ovo pitanje smatra konferencija kao **najvažnije tako po interese radnika kao i interese državnih saobraćajnih ustanova** te predlaže za konačno rešenje istog sledeći postupak:

a) Naročita komisija, u koju neka se pozove i po jednog pretstavnika radničkih stručnih organizacija (potpisano Udruženje te Udruženje jug. nacionalnih željezničara i brodara) neka na osnovu raznih predloga i nacrta izradi definitivan nacrt i to najkasnije do 30. X. 1938 god. Taj nacrt neka se pošalje na mišljenje svim želj. Direkcijama i već označenim stručnim organizacijama, da stave svoje event. primedbe i predloge u roku od jednog meseca te sazove posebna anketa zainteresiranih strana, da da svoje definitivno mišljenje.

Na osnovu ovih predloga neka se izradi definitivan pravilnik i predloži na potpis merodavnim forumima tako, da će stupiti pravilnik na snagu sa novim budgetom to je 1. IV. 1939 god.

b) Jer je nesporno i od odločujučih foruma kao i po g. Ministru saobraćaja samom utvrdjeno, da se mora pristupiti poboljšanju položaja radnika drž. saobraćajnih ustanova, neka se obzirom na predvidjeno povišenje radničkih zarada predlog drž. proračuna za godinu 1939/40 za radničke zarade povisi za gotov procenat te pored toga osigura novim finansijskim zakonom g. Ministru saobraćaja poseban vanredan kredit za »uvodjenje u život novog radničkog pravilnika«.

c) Prilikom izrade državnog budgeta za god. 1939/40 neka se predvidi **za plate radnika poseban kredit i to potpuno samostalno i odvojeno od kredita za nabavku materijala.** Jedino na taj način će se garantovati, da će se krediti za radničke zarade upotrebiti jedino za ovu svrhu te će se definitivno likvidirati uvodjenje besplatnih dopusta.

IV.

Sjednica je konačno primila sledeće smernice, na osnovu kojih neka bi komisija izradila

nacrt novog pravilnika.

a) Pitanje penzionog osiguranja radnika neka se reši posebnim »statutom radničkog penzionog fonda«, na osnovu autonomije, paritetne uprave fonda te paritetnog uplačivanja prinosa u fond. Prinos u fond neka se odredi u procentima od zarade, a sticanje prava na osnovu penzija neka se propiše nakon 10 godina kao regulisanim službenicima, a pravo na punu penziju neka se odredi nakon 25 i 30 godina članstva time, da se radnike po njih uposlenju podeli na egzekutivne i neegzekutivne. Za egzekutivne neka se predvidi veći procenat članskog uloga.

Novi samostalan penzioni fond neka preuzme sva aktiva i pasiva, kao i sve obaveze postojećeg i prijašnjih radničkih provizionih fondova, a **iz državne blagajne neka se uplati gotov osnovni kapital,** sa kojim će se uračunati radnicima sve godine prijašnjeg članstva. Ovako je bilo već postupljeno prigodom osnivanja **novog penzionog fonda monopolskih radnika,** u kojeg je g. Ministar finansija uplatio kao osnovni kapital za uračunanje sviju prijašnih godina članstva monopolskih radnika din 20,000.000.

Jer će biti potreban za uračunanje ovih godina članstva pre 1. VII. 1930 god. daleko veći iznos, neka se taj iznos uplati u godišnjim ratama na taj način, da ili:

1. drž. saobrać. ustanova preuzme svake godine na svoj teret isplaćivanje radničkih penzija do odredjenog iznosa,

2. se odvoji od godišnjeg viška saobraćajnih ustanova gotov procenat te uplati u kasu penzionog fonda.

b) **Novi radnički pravilnik** neka se izradi na sledećim principima:

1. Automatsko sticanje stalnosti nakon jedne godine neprekidne službe te garantovanje zaposlenja na sve radne dane time, da se predvidi prinadležnosti u mesečnim iznosima;

2. Sistem uvećanih plata neka se ukide te zagarantuje automatsko unapredjenje prema godinama službe sa početnim nadnicama, koje su predvidjene novim pravilnikom za monopolske radnike, koje iznose:

za kvalifikovanog radnika din 47
za polukvalifikovanog radnika din 36
za nekvalifikovanog radnika din 33
dnevno.

3. Osamsatni radni dan neka se garantuje, a za prekovremeni rad da se tačno sprovode odredbe zakona o zaštiti radnika.

4. Propisi opšte socialne zakonodaje (§§ 219, 220, 221 zakona o radnjama, odredbe zakona o zaštiti radnika itd.) da se unesu u pravilnik te i na privremene radnike državnih saobraćajnih ustanova proširi odredbe o besposlenom i starostnom osiguranju, koje važe za sve ostale radnike u državi.

5. Sporedne prinadležnosti, koje uživa regulisano osoblje, neka se garantuju i radniku, kada vrši kakvu dužnost, za koju regulisani službenik prima sporednu prinadležnost.

6. Sve pogodnosti dosadašnjeg pravilnika neka se unesu u novi pravilnik.

Pravica do upokojitve

Pod tem naslovom je glasilo uradniškega društva (Glasnik žel. činovnika) objavilo daljši članek, v katerem pojasnjuje delno postopek oblasti s prošnjami, ki jih vložе uslužbenci za upokojitev, delno pa tudi obstoječe določbe zakona samega glede vštetja let. Iz članka posnemamo sledeče odstavke:

Zakon o državnem prometnem osobju določa v 1. odstavku § 117 kdo sme prositi za upokojitev, ter nalaga upravi, da se uslužbenec, ki prosi za upokojitev ter izpolnjuje pogoje, **upokoji v enomesečnem roku od dneva, ko je prispela prošnja na pristojno mesto.**

Izmed vseh pravic, ki jih nudi Zakon uslužbencem je v tem §-u vsebovana **tako važna pravica,** da je prav primerno o tem razpravljati. Še vedno namreč obstojijo nejasnosti, ki se sicer brez sodelovanja zakonodavca ne bodo mogle povsem odpraviti. Navidez tako jasne določbe povzročajo v praksi razna tolmačenja, ki se včasih obravnavajo tudi pred državnim svetom vsaj v posredni zvezi.

Ta pravica se uporablja od raznih vrst uslužbencev, kakor izgleda precej različno. So celo taki uslužbenci, vsaj izgleda tako, da sploh ne vedo, da ta § eksistira, pa čakajo vsled tega, da se uprava posluži svoje pravice, ki ji nudi zakon, ali pa celo da dosežejo visoko dobo starosti, z dosego katere je zakonodavec sam normiral, da tak uslužbenec ne spada več med upravni organizem. To je takozvana zakonita domneva nesposobnosti za opravljanje službe kakor to določa § 112 tč. 13, vsled česar se mora tak uslužbenec upokojiti. Vse to je prav naravno, saj spadajo tudi razni stroji, ki so trdnejše zgrajeni kot n. pr. človek — naj bo dovoljena ta primerjava — po 30 letni rabi med staro železje. Izjeme so povsod mogoče, finejše olje, redno mazanje strojev pripomore k podaljšanju uporabljivosti. Slično je tudi drugod. Vsekakor je ta pravica res velika pravica, ki naj se ne zametava. Pravica, ki se je ne poslužiš v dolgem razdobju se smatra, da zastara glede uveljavljenja. Pa tudi sicer nastane lahko obče mnenje, da ne predstavlja taka določba posebne pravice ter se lahko pri kaki spremembi zakona brez vsega črta, ker se velik del uslužbencev iste itak ne poslužuje.

Marsikdo pa vkljub vsemu vloži prošnjo za upokojitev, ker smatra, da ima to pravico. Morda prejme ta ali oni odgovor, da še nima pogojev. Oglejmo si pogoje, ki jih mora uslužbenec izpolniti, da je upravičen prositi za upokojitev.

Zakon določa, da mora imeti uslužbenec efektivno 25 let eksekutivne ali pa 30 let administrativne službe v prometni ustanovi. Kdor ni pričel karijere kot delavec ali slično, ampak kot uradniški pripravnik, je povsem jasno glede štetja let. Uslužbenec, ki je bil morda najprej v eksekutivni službi pa preide v administrativno, mora vseeno odslužiti 30 let, ker ni v zakonu določbe, da se sme eksekutivna služba pretvoriti v neeksekutivno, kakor je določeno za primer v § 131. § 117. delavskih let ne priznava, upoštevajo se le leta, ki so navedena v §§ 121—124. Načelo je: le regulirana in k tej pripravna služba se upošteva za upokojitev. Pripravna služba je precej širok pojem glede na prejšnje pragmatike.

Ravno radi tega obstojajo težkoče glede štetja delavskih let za dosego pravice do pokojnine. Saj ne nudi § 258 povsem opore, čeprav je v 2. odstavku tega §-a izražena izjema glede prvih treh točk v 1. odstavku. V tem odstavku je namreč omenjeno, da mora imeti uslužbenec 10 let regulirane službe nakar se mu štejejo še v posameznih točkah navedena leta. V drugem odstavku pa prve tri točke niso omenjene. Radi različnih mnenj se je različno postopalo, dokler ni obča seja državnega sveta odločila, da se šteje tudi doba po § 258-3 v rok za dosego pravice do pokojnine. Vsekakor ta seja ni obravnavala §-a 117. vsled česar se more upoštevati to za § 117 le po analogiji, kar pa sedaj ni več sporno. V prehodnih določbah zakona ni sicer omenjeno ničesar glede tega.

Povsem umljiva je določba §-a 126, da se v rok za dosego pravice do pokojnine upoštevajo leta, ki so uslužbencu priznana radi nezgode v službi.

Povdarek, da mora imeti uslužbenec efektivno 25 ali 30 let železniške službe je omiljen s tem, da je zakonodavec statuiral **dve izjemi v korist uslužbencev.** Pravico do upokojitve pridobi uslužbenec že s tem, da ima 35 let, ki se računajo za pokojnino. Ta določba se more razlagati na ta način, da ima uslužbenec bodisi po drugih zakonih, bodisi po določbah prejšnjega zakona o državnem prometnem osobju, ki pa morajo biti omenjene v prehodnih določbah sedanjega zakona, gotova leta, katera se štejejo za pokojnino, čeprav jih ni prebil v železniški službi. To je ugodnost, obenem pa pravično izravnanje n. pr. za one, ki so bili vsled svetovne vojne ovirani vstopiti v železniško službo. Tudi tukaj morejo biti vrzeli, da se leta, ki so se štela za pokojnino po prejšnjih predpisih, sedaj ne upoštevajo, bodisi ker tega ni v zakonu omenjenega, bodisi radi pozne postavitve z ozirom na § 258. Vse to čaka še na primerno rešitev.

Druga izjema je ta, da pridobi uslužbenec z dopolnitvijo 60. leta starosti pravico, da se upokoji po prošnji. S tem je zakonodavec potrdil, da je tako visoka starost vendarle razlog za upokojitev, ter je samo od uslužbenca odvisno ali se posluži te pravice ali ne. Število službenih let ne igra tukaj važne vloge. Vendar mora imeti uslužbenec glede na § 121 zakona na vsak način 10 let, ki se štejejo za pokojnino.

Najvažnejše vprašanje za uslužbence, ki bi šli radi v pokoj in ki izpolnjujejo vse pogoje, **pa je vprašanje roka, v katerem se naj prošnje realizirajo.** Samo prošnjo vložiti in potem čakati, ali, ter kdaj se bo želja uresničila, ni ravno zavidljiva pravica. Ravno radi tega je med železničarji več mnenj, ki si medsebojno nasprotujejo. Nekateri smatrajo, da naj se uslužbenec upokoji v enomesečnem roku, ko je predložil prošnjo svoji edinici. To mnenje ni ravno v smislu zakona, ker je povdarek »ko je prispela na pristojno mesto«. Drugi smatrajo, da je pristojno mesto ravnateljstvo ali glavno ravnateljstvo, oziroma minister sam. Glede pristojnega mesta so bila mnenja deljena, vsled česar je tudi državni svet razpravljal o tej zadevi, ter odločil, da je pristojno mesto minister sam. Ta odločba je po zakonu povsem utemeljena, če je mišljena pristojnost podpisa upokojitvenega akta. Kajti po § 111 Zakona je pristojen le minister izdajati upokojitvene odloke z izjemo glede ukaznih uradnikov. Ali bi se dalo zagovarjati tudi drugo mnenje, je z ozirom na razsodbo državnega sveta dvomljivo. Vse to je lepo in pravilno, pogreša se le, da zakonodavec ni določil roka od dneva vložitve prošnje dalje.

Kdor upravičeno zaprosi za upokojitev je s tem povzročil da nastane razlog za prestanek službe po § 112 tč. 15 zakona. S tem momentom bi smel pričakovati, da se glede na § 114-2 razreši službe najkasneje v 3 mesecih od dneva vložitve prošnje. Vendar ni vse to tako enostavno. Praksa kaže prav primerno in dobro sliko glede na sedanje stanje. Uslužbenec, ki je vložil prošnjo pa sicer še dela, se ne razreši službe. Teoretična razglabljanja v tem pravcu bi bila preobširna, vsled česar naj to zadošča. Kreditna stran upokojitvenega vprašanja igra svojo vlogo, a ne spada v sestav tega članka, ker tudi zakonodavec v tem §-u ne omenja finančnega vprašanja! Pravica se more omejiti s pogoji, ki so dosegljivi upravičencu. Druge omejitve pa napravijo pravico za precej problematično.

Iz povedanega se more uvideti, da bi bila primerna nova stilizacija §-a 117, ki naj bi odstranila nejasnosti, pa tudi izboljšala sedanje stanje. To bi bilo v obojestransko korist. Nejasnosti ali vrzeli se pokažejo vedno šele tekom uporabljenja določb.

Navodila železniškega bolniškega fonda

Izdanje mineralne vode. Bolniški fond je izdal železniškim zdravnikom navodilo, da naj predpisujejo mineralno vodo le v slučajih, v katerih je zdravljenje z mineralno vodo res neobhodno potrebno. Noben pacijent pa ne sme mineralne vode vzeti v lekarni, ker je tam zelo draga, marveč jo mora naročiti in vzeti le pri centralni ambulanti v Ljubljani odnosno v Mariboru.

Pacijenti iz Ljubljane in bližnje okolice naj pošljejo recepte za mineralno vodo potom službene edinice na Oblastno upravo bolniškega fonda s službovnico, na kateri naj službena edinica navede pacijentov točen naslov. To velja tudi za upokojence, ki so neobvezni člani bolniškega fonda. Čim mineralna voda prispe, obvesti oblastna uprava prizadete po vrstnem redu ter se mora pacijent odn. član njegove družine zglasiti z dotičnim obvestilom najkasneje v roku treh dni pri vratarju centralne ambulante in tam vodo prevzeti. — Za vsako steklenico mora založiti pri vratarju po din 3.—, ki se vrnejo, če vrne pacijent dobro očiščene prazne steklenice v roku 30 dni po prejemu polnih steklenic. Po tem roku se denar več ne vrača in steklenic ne jemlje nazaj. Lahko pa prinese pacijent, ko pride po mineralno vodo prazne steklenice od mineralne vode po 14/10 l (zelenke) seboj in tedaj jih zamenja za polne.

Pacijenti iz Maribora in okolice pošiljajo recepte po pristojnih edinicah s službovnico, na kateri je poln pacijentov naslov, na postajo Maribor kor. kol. Čim prejmejo obvestilo, morajo dvigniti mineralno vodo tekom treh dni pri služitelju ambulance v Frankopanovi ulici.

V količinah do 5 steklenic se izdaja mineralna voda samo v navedenih ambulancah v Ljubljani in Mariboru. Če smatra rajonski zdravnik, da je pri kakem pacijentu potrebno daljše zdravljenje z mineralno vodo, mora prizadeti član predložiti oblastni upravi pismeno prošnjo, na kateri naj pristojni zdravnik obrazloži potrebo zdravljenja in navede vrsto vode, katero predlaga. Dobavljala se bo voda le v originalnih zdraviliških zabojih po 25 steklenic, ker oblastna uprava nima zadosti svoje embalaže. Voda bo dirigirana naravnost iz uprave vrelca na šefa stanice pacijentu najbližje postaje, ki jo bo izdal pacijentu proti podpisu izvadnice, katero mora šef stanice podpisano takoj vrniti oblastni upravi. Dospele steklenice mora pacijent takoj na postaji pregledati in javiti po postaji število poškodovanih steklenic oblastni upravi. Poznejših prijav o poškodbi steklenic se ne bo priznalo nego bo v vsakem primeru predpisano pacijentu povračilo škode. Ko bo pacijent vodo porabil, mora embalažo (zaboj s praznimi steklenicami) takoj vrniti oblastni upravi b. f. na postajo Ljubljana gor. kol. — Če bi kak pacijent po poteku 5 mesecev še ne porabil vse vode, mora pravočasno pred potekom tega termina in brez posebnega poziva obvestiti oblastno upravo, da vode še ni porabil in navesti približni termin, do kedaj jo bo porabil, sicer bo oblastna uprava b. f. vsakomur brez posebnega obvestila odtegnila vrednost embalaže (ca. 90 din) od njegovih službenih odnosno penzijskih prejemkov.

Povračila za privatne zdravnike. Odhod v bolnico.

Dogajajo se primeri, da se članstvo poslužuje tujih zdravnikov, brez uvaževanja določb člena 53. Pravilnika bol. fonda.

Čl. 53. Pravilnika določa v principu, da bolniški fond ne plača stroškov za tujega zdravnika.

Izjeme so dovoljene samo v primerih, kjer je **nujna** zdravniška pomoč **neobhodno** potrebna in je **pristojni žel. zdravnik oviran** odzvati se pozivu takoj ali pravočasno. V takih primerih prizna bolniški fond stroške **za prvo zdravniško pomoč** in za ev. neodložljivo operacijo po minimalni tarifi. Član bolniškega fonda je pa dolžan **o tem takoj obvestiti pristojnega žel. zdravnika** radi nadaljevanja zdravljenja.

Te določbe so popolnoma jasne in dolžnost članstva je, da jih **točno** vpošteva. — Prošnje za povračilo tujezdravniških stroškov rešuje obl. uprava strogo po določbah Pravilnika, gg. žel. zdravnikom pa se naroča, da priporočajo take prošnje samo v primeru, če so podani **vsi** predpogoji čl. 53. Pravilnika bol. fonda.

Nadalje se opozarja članstvo, da je odhod v bolnico dovoljen samo z **uputnico,** ki jo izstavi žel. zdravnik. Brez predpisno izstavljene uputnice bolniški fond **ne** plača bolniških stroškov. Samo v **dokazanih nujnih** in zdravljenja v bolnici potrebnih primerih je odhod v bolnico dovoljen brez uputnice in isto potem naknadno izstaviti pristojni žel. zdravnik, ako najde, da je bil odhod v bolnico potreben. Kdor ne upošteva teh določb, mora v smislu **določbe** § 56. Naredbe sam nositi bolniške stroške

Ali naj se predpisi za zobozdravljenje poslabšajo?

Vedno bolj se širijo med železničarji vesti, da primanjkuje ljubljanskemu bolniškemu fondu kreditov za zobozdravljenje ter da bo primoran poslabšati sedanje predpise za zobozdravljenje. Govori se nekaj, da članstvo fonda, zlasti rodbinski člani, izrabljajo sedanje predpise na ta način, da si ne puste pravočasno plombirati zob, ker mora rodbinski član plačati za plombiranje po din 15, med tem, ko je zdravljenje zob obenem s plombiranjem brezplačno. Tako po mnenju bolniškega fonda čaka železničar odnosno njegov rodbinski član toliko časa, da gnitje zoba tako daleč napreduje, da se ne da zob le plombirati, marveč je potrebno tudi zdravljenje zoba in korenike. — Uprava bolniškega fonda bi hotela z nameravanim zmanjšanjem prispevka za zobozdravljenje in plombe pripraviti železničarje do tega, da bi zahtevali plombiranje zob takoj, čim nastane gnitje. Za zobno zdravljenje obenem s plombiranjem naj bi po predlogu uprave fonda plačal železničar za se v času do treh let članstva pri fondu din 37.50, za rodbinskega člana din 43.75, po treh letih članstva pa tako zase, kakor za člana prispevek din 25.

Zobozdravljenje res ni obvezna dajatev bolniškega fonda, marveč se more dovoljevati prispevke za zobozdravljenje le v kolikor je na razpolago zadosti sredstev. Ukrep, ki ga predlaga uprava fonda, po našem mnenju ne bo prinesel koristi, marveč bo stanje le še poslabšal. Že danes odlaša železničar z zobozdravljenjem, večkrat kljub bolečinam, ki jih mora trpeti, vendar ne odlaša zato, da bo kasneje enkrat dobil brezplačno zobozdravljenje in tako fond na nek način oškodoval. Pretežna večina železničarjev je prisiljena odlašati z zobozdravljenjem vsled tega, ker so prejemki nezadostni ter si mora železničar — to velja zlasti za delavstvo in nižje kategorije uslužbencev — odtrgati znesek, ki ga plača za plombiranje ali proteze, od ust sebi in otrokom. Če se sedaj prispevki železničarja za zobozdravljenje še zvišajo, bo edina posledica ta, da se železničar zobozdravljenja sploh ne bo mogel poslužiti in mu bo tako zobovje propadalo. Za delavca predstavlja znesek din 25 povprečno eno dnevno mezdo, ki mu bo manjkala v gospodinjstvu.

Naše stališče je, da naj ostanejo sedanji predpisi za zobozdravljenje nespremenjeni ter naj se zahteva, v kolikor bi res letos zmanjkalo nekaj kredita, naknadni kredit od glavne uprave. Dobro pa bi bilo za bodoče uvesti vsaj enkrat letno obvezen pregled zobovja za vse člane fonda. Ta pregled bi lahko izvršil pristojni železniški zdravnik in bi tedaj pozval železničarja, ako ugotovi potrebo zobozdravljenja, da se za zobozdravljenje takoj prijavi. Če železničar kljub temu pozivu ne bi hotel zaprositi za zobozdravljenje, marveč bi z istim odlašal, potem šele naj bi stopili v veljavo izjemni predpisi, ki bi za po krivdi železničarja zamujeno zdravljenje predpisovali eventuelne višje prispevke.

Volitve v parlament razpisane

Kraljevo namestništvo je na predlog Vlade podpisalo ukaz, s katerim se dosedanja narodna skupščina, ki je bila izvoljena dne 5. maja 1935, razpušča in razpisujejo volitve po vsej državi dne 11. decembra 1938. Volitve se bodo vršile še po starem volilnem zakonu — bodo torej javne —, vendar so po določbah ustave popolnoma svobodne in zakon določa, da ne more biti nikdo klican na odgovornost za to, kako je glasoval. Zakon celo predvideva ostre kazni za one, ki bi skušali izvajati pritisk na volilce, da bi ti glasovali za gotove kandidate. Ta določba velja tudi za vse železničarje. Rok za reklamacije je do 25. oktobra. Dolžnost slehernega državljana, ki ima volilno pravico, je, da poskrbi, da bo vpisan v volilni imenik in da bo dne 11. decembra izvršil svojo volilno dolžnost.

Aktivni državni in javni nameščenci ter železničarji morajo biti vpisani v imenik dotične občine, kjer se nahaja njih službena edinica, neoziraje se, koliko časa že službuje v dotični edinici. Prepričajte se, ako ste vpisani v imeniku in če niste, zahtevajte še pred 25. oktobrom vpis.

Mednarodni pregled

Kongresi železničarskih organizacij. Tekom zadnjih mesecev je več železničarskih organizacij v inozemstvu obdržalo kongrese, od katerih navajamo sledeče:

Češka železničarska organizacija (Unija) je na svojem kongresu povdarila odločno stališče za obrambo demokratične republike pred fašizmom. Na kongresu je bila po referatih sprejeta resolucija, v kateri se zahteva ukinitev vseh redukcij, ki so bile izvedene tekom krize, boljša ureditev dopustov, zboljšanje predpisov o službeni obleki ter razne druge socialno politične zahteve. Organizacija je leta 1935. štela okrog 44.000 članov ter je narastla že na 58.000 članov in so znašali članski prispevki v zadnjih treh letih nad 12 milijonov Kč.

Francoska železničarska federacija je na letošnjem kongresu ugotovila velike uspehe, ki jih je dosegla po zopetnem zedinjenju obeh železničarskih organizacij v enotno. Zlasti so dosegli velike uspehe z zvišanjem plač, zboljšanjem pokojnin, uvedbo obveznih dopustov za vse delavce, izvedbo 40-urnega delovnika.

Norveška železničarska organizacija je postavila na kongresu zahteve po zvišanju plač, uvedbi najmanj tritedenskega dopusta za slehernega nameščenca s tem, da se mora garantirati najmanj izradba 14 dni dopusta v času od 1. IV. do 1. IX. ter po znižanju delovnega časa na 7 ur dnevno.

*

Avstrijski železničar piše: Preje sem prejemal mesečno 310 avstr. šilingov, sedaj dobim mesečno 206 nemški mark. Za živila sem plačal preje v konzumu 95 šilingov, sedaj plačam za ista živila v istem konzumu 92 mark. Čevlje sem plačal preje 29 šilingov, sedaj 27 mark. Enako je ramreje tudi pri obleki in si lahko zračunate, da se je naše stanje poslabšalo za eno tretjino.

*

Kako so naraščali nemški državni dolgovi

Njeni notranji dolgovi znašajo 300 milijard dinarjev.

Nemški državni dolgovi so notranji in zunanji. V milijonih nemških mark so znašali ti dolgovi:

1933	12.331
1934	12.407
1935	12.525
1936	14.439
1937	16.126
1938	17.633
1938 (30. junija)	22.512

Kongres Internacionalne transportne federacije se bo vršil dne 31. oktobra v Luxenburgu.

Tiska: Ljudska tiskarna, d. d., Maribor. (Predstavnik: V. Eržen.) — Odgovorni urednik: Adolf Jelen, Maribor. — Lastnik in izdajatelj: Konzorcij »Ujedinjeni Železničar«. Predstavnika: Jurij Stanko v Ljubljani in Adolf Jelen v Mariboru.